

การจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมา

Tourism Logistics Management for Wang Nam Khiew district in Nakhon Ratchasima Province

เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ*
Takerngsak Chaichan

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Abstract

This research aimed to study the behaviors of tourists visiting Wang Nam Khiew District of Nakhon Ratchasima Province, their satisfactions with the factors and tourism logistics improved upon market-mixed components that attracted them to come back again, and methods to develop tourism logistics management. The study was conducted based on the opinions of 570 samples from the four-related groups: tourists, community people, entrepreneurs, and community leaders in five subdistricts of Wang Nam khiew District: Thai Samakkhee, Udomsap, Wang Mee, and Rarerng. Research tools included a set of questionnaires, interviews, and descriptive statistical analysis.

Research results showed that majority of 30-34 years old tourists were first time visitors who spent 2 days on the visit for relaxations and recreations while going sightseeing, and that most of them wanted to come back to visit the place again. As regards their overall satisfactions, the average was 2.82 for tourist logistic factors and 2.20 for the physical flow. Their recommendations were made for easy, convenient, and fast access and safety, and for joint efforts by different groups of people in performing needed duties and roles.

Keywords: *Tourism Logistics (โลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยว); Physical Flows (การไหลทางกายภาพ); Information Flows (การไหลของสารสนเทศ)*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบและการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวที่ปรับปรุงจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลให้เกิดการมาเที่ยวซ้ำในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยวในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง 4 กลุ่มคือนักท่องเที่ยว ชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้นำชุมชน ในตำบลวังน้ำเขียว ตำบลไทยสามัคคี ตำบลอุดมทรัพย์ ตำบลวังหมี ตำบลระเริง รวม 5 พื้นที่ รวมทั้งสิ้น 570 ตัวอย่าง โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในภาพรวมมีอายุช่วง 30-34 ปี ทางด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก ใช้เวลาท่องเที่ยว 2 วัน วัตถุประสงค์หลักของการเดินทางท่องเที่ยวคือเพื่อ

* ผู้เขียนที่ให้การติดต่อ โทร. +66 4422 4267; โทรสาร +66 4422 4521
E-mail address: kerngsak@sut.ac.th

พักผ่อน กิจกรรมนันทนาการที่ทำพร้อมกับการท่องเที่ยวคือชมทิวทัศน์ และเกือบทั้งหมดต้องการกลับมาท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวนี้อีก สำหรับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.82) ต้องจ้บประกอบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในภาพรวม โดยด้านการไหลทางกายภาพได้รับความพึงพอใจต่ำสุดในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.20) ความคิดเห็นด้านความพร้อมและแนวทางการพัฒนาการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวให้ดีขึ้นนั้นควรมีความพร้อมด้านการทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย นอกจากนี้ในพื้นที่ควรมีการรวมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่และบทบาทดังกล่าวร่วมกัน

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ในปี พ.ศ. 2550 ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในช่วงชะลอตัว ขยายตัวเพียงร้อยละ 4 โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาวะเศรษฐกิจของไทยยังคงขยายตัวอยู่ คือ ภาคการส่งออกและนำเข้าที่ยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้รายได้ส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการขยายตัวดังกล่าว คือ การท่องเที่ยว โดยในปี พ.ศ. 2550 การท่องเที่ยวของไทยได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น สามารถนำรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศเข้าสู่ประเทศมีมูลค่าถึง 547,500 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึงร้อยละ 13.51 และชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวกว่า 14.46 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 4.65 ส่งผลให้สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในปี พ.ศ. 2550 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 6.53 สูงขึ้นกว่าปี พ.ศ. 2549 ซึ่งมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 6.53 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550) ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนที่ประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากนั้น สำหรับนักท่องเที่ยวไทยเองก็มีการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเช่นกัน โดยในปี 2550 นักท่องเที่ยวไทยมีการท่องเที่ยวในประเทศจำนวนถึงกว่า 82.23 ล้านคน เพิ่มจากปี 2549 ร้อยละ 2.4 ขณะที่นักท่องเที่ยวไทยมีการใช้จ่ายใช้สอยในกิจกรรมการท่องเที่ยวในปี 2550 ถึง 380,417 ล้านบาท เพิ่มจากปี 2549 ร้อยละ 4.15 ซึ่งก็มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศและเป็นการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนที่ประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่นกัน

การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการสร้างและกระจายรายได้ให้กับประชาชนในระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก จึงถือว่าการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ภาคการท่องเที่ยวของไทยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวนมากโดยเฉพาะจากภาครัฐ โดยในปี พ.ศ. 2551-2552 รัฐบาลได้ประกาศให้เป็น “ปีแห่งท่องเที่ยวไทย” เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศไทย อีกทั้งองค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) ได้พยากรณ์ว่าจะมีนักท่องเที่ยวจีนเดินทางมาท่องเที่ยวมากถึง 100 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2563 (WTO, 2004) ซึ่งประเทศไทยมีโอกาสอันดีที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ อีกทั้งประเทศไทยยังมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การขยายการท่องเที่ยวในประเทศทั้งด้านจำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยว ทั้งนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้วางเป้าหมายในการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2551ว่าจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้นกว่าปี 2550 ร้อยละ 8.27 และมีรายได้จากต่างชาติ เพิ่มขึ้นกว่าปีก่อนร้อยละ 9.95 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีประชากรอยู่เป็นจำนวนมาก จากจำนวนตัวเลขนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี 2544 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเยือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 14.15 ล้านคน มากเป็นอันดับ 3 รองจากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเยือนภาคกลาง 16.2 ล้านคน และมีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทย 10.6 ล้านคน ในจำนวนนี้มีนักท่องเที่ยวที่มาเยือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6.8 แสนคน เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่า จังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นจังหวัดหลักของภูมิภาค ได้แก่ นครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานี อุบลราชธานี และจังหวัดชายแดน ซึ่งได้แก่ หนองคาย นครพนม มุกดาหาร และเลย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ขณะที่นักท่องเที่ยวต่างประเศเป็นนักท่องเที่ยวมาจากทวีปยุโรป และเอเชีย ตามลำดับ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552)

จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ในทำเลที่ดี มีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นอันดับหนึ่ง มีประชาชนมากเป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพฯ มีสภาพพื้นที่ภูมิประเทศภูมิอากาศที่เหมาะสม มีสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางวัฒนธรรม เกษตร สุขภาพ ธรรมชาติและการเล่นกีฬา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมาเป็นอันดับหนึ่ง เพราะจังหวัดนครราชสีมา เป็นศูนย์กลางตลาดการประชุมภูมิภาค เป็นประตูสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงกลาง และกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะที่อำเภอปากช่อง คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ที่ยังคงเป็นแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างดี สำหรับที่อำเภอวังน้ำเขียว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มาจากท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงเกษตร ซึ่งจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังมาแรงในกลุ่มนักท่องเที่ยวคนไทยที่ต้องการสัมผัสความหนาวเย็นและใกล้ชิดธรรมชาติ โดยไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางมากนัก ทำให้นักท่องเที่ยวต่างหลั่งไหลเข้าไปในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ในปี 2550 นักท่องเที่ยวเหล่านี้นำเงินมาใช้จ่ายใช้สอยในจังหวัดนครราชสีมาจากการมาท่องเที่ยวถึงกว่า 6,260 ล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552) ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างมาก

การจัดการโลจิสติกส์ที่ดีจะสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย ได้จำนวนหลายเส้นทาง อีกทั้งเพื่อเป็นการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและต่างชาติที่เข้ามาในจังหวัดนครราชสีมา ให้เกิดความประทับใจในการบริหารจัดการที่ดี แล้วกลับมาท่องเที่ยวอีก สร้างรายได้ให้เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในจังหวัด เพิ่มสัดส่วน รายได้จากการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) สูงขึ้นในระดับประเทศ จากการศึกษาข้อมูลการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อนำผลไปพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้สามารถอยู่ยั่งยืนและสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ จังหวัดและท้องถิ่นนั้น ได้นั้น ต้องมีสิ่งดึงดูดอะไรบ้างที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยว และเกิดความพึงพอใจในขณะท่องเที่ยว จนเมื่อเดินทางกลับไปแล้ว

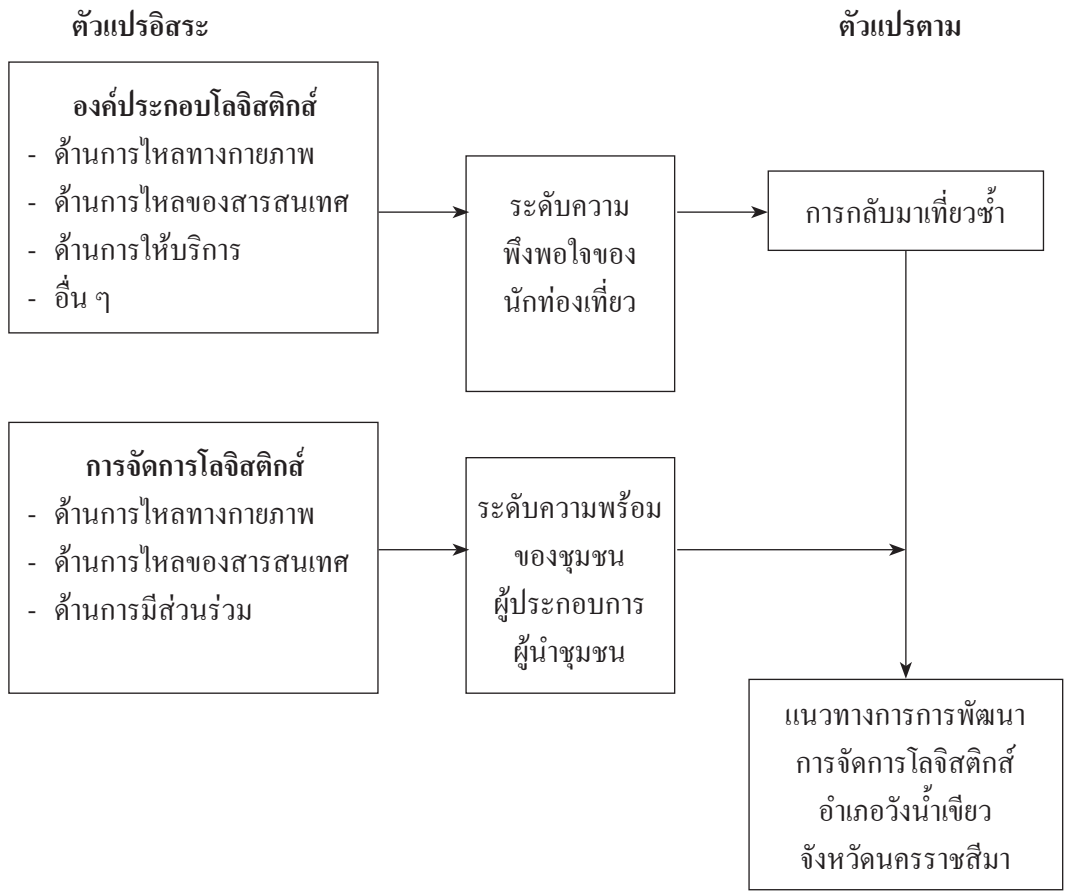
ก็ยังมีความต้องการมาเที่ยวซ้ำในครั้งต่อไป สิ่งดึงดูดเหล่านั้นมัก ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ กิจกรรมส่งเสริมให้เกิดความอยากเดินทางมาท่องเที่ยว เช่น การจัดงานกล้วยไม้โลกที่จังหวัดเชียงใหม่ อาหาร ความเป็นมิตรของคนท้องถิ่น การบริการที่ดีเลิศ ความพร้อมเรื่องที่พัก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นที่ทราบกันแล้ว และได้มีการปรับปรุงมาโดยตลอด จากการศึกษาที่ผ่านมาโดยกลุ่มผู้วิจัย (มิ่งสรรพ์ และคณะ, 2551) พบว่า ปัญหาด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยไม่ได้อยู่ที่เรื่องแหล่งท่องเที่ยว หากแต่อยู่ที่การจัดการห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยว (Tourism Supply Chain) ซึ่งก็คือการจัดการขั้นตอนต่าง ๆ ในการบริการที่ต้องต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ให้มีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านเวลาดำเนินงาน และเกิดความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งผลการศึกษาชี้ชัดว่าการจัดการการท่องเที่ยวจำเป็นต้องกระทำเป็นองค์รวม มีการบูรณาการกลุ่มวิสาหกิจ (Cluster) ซึ่งการจัดการห่วงโซ่อุปทานก็คือการจัดการโลจิสติกส์ การจัดการโลจิสติกส์ของการท่องเที่ยว ซึ่งมีความแตกต่างจากโลจิสติกส์ของอุตสาหกรรมอื่น ๆ และในประเทศไทย ยังมีการศึกษาวิจัยน้อยมาก โดยเฉพาะหากได้มีการศึกษาเป็นกรณีของพื้นที่ที่ต่างกัน ผลลัพธ์ที่ได้น่าจะใช้ประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นได้

การจัดการโลจิสติกส์ หมายถึง กระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าหรือบริการทั้งภาคการผลิตและภาคบริการ (กมลชนก สุทธิวาทนฤพุมิ และคณะ, 2547 ; อ้างอิงมาจาก Lambert, Stor and Ellram, 2004) การบริหารกระบวนการไหลของสินค้าบริการหรือ วัตถุประสงค์ จากจุดเริ่มต้น (Points of Origin) ไปยังจุดที่มีการใช้สินค้าหรือวัตถุประสงค์นั้น ๆ (พงษ์ชัย อธิคมรัตนกุล, 2551 : เว็บไซต์) การท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้ การจัดการโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยว หรือโลจิสติกส์การท่องเที่ยว เป็นการบูรณาการแนวคิดด้านการจัดการโลจิสติกส์กับแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน ซึ่งในการพิจารณารูปแบบการจัดการโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยว มีความจำเป็นอย่างยั้งที่ต้องทำความเข้าใจถึงห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยว เนื่องจากแนวคิดและรูปแบบการจัดการโลจิสติกส์เป็นการบริหารจัดการการไหลเวียนภายในห่วงโซ่อุปทาน ที่ประกอบด้วยการจัดการและการบริหารในเรื่องการไหลเวียนทางด้านกายภาพ (Physical) การเงิน (Financial) และสารสนเทศ (Information) เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (โกศล, 2548 ; ธนิต, 2549)

ความพึงพอใจ เป็นการเปรียบเทียบกันระหว่างความหวังต่าง ๆ กับประสบการณ์ที่เป็นไปในเชิงของการกระทำ (Performance) เมื่อประสบการณ์ดังกล่าวมีความแตกต่างในทางลบจากความคาดหวัง จะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจขึ้น (dissatisfaction) (Cadotte และคณะ, 1982) ในด้านของการท่องเที่ยว ความพึงพอใจมักจะเป็นที่เข้าใจกันว่า หมายถึง ความคาดหวังต่าง ๆ ที่คนเรามีก่อนการเดินทางจะเกิดขึ้น (pre-travel expectations) และประสบการณ์ที่ได้รับภายหลังจากการเดินทาง (Moutinho, 1987; Whipple และ Thach, 1988) ถ้านักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจ นักท่องเที่ยวอาจกลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวซ้ำ หรือแนะนำแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวคนอื่น หรือแสดงออกทางคำพูด

ด้วยการชื่นชมในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ในทางตรงกันข้ามถ้านักท่องเที่ยวไม่พอใจนักท่องเที่ยวก็อาจจะไม่กลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวอื่นอีก และอาจจะไม่แนะนำให้นักท่องเที่ยวอื่นมาเที่ยว (Pearce ,1988) ในขณะที่ ชัยรัชช (2549) ได้สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการพิจารณาถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการจัดการโลจิสติกส์ กับความจงรักภักดีต่อแหล่ง/สถานที่ท่องเที่ยว เป็นการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ได้รับจากการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่ง/สถานที่ท่องเที่ยว ที่เกี่ยวเนื่องกับการดำเนินงาน 3 ประเด็น ได้แก่ การไหลเวียนทางกายภาพ (Physical Flows) การไหลเวียนทางการเงิน (Financial Flows) และการไหลเวียนทางด้านสารสนเทศ (Information Flows) โดยคุณค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการจัดการโลจิสติกส์ทั้ง 3 ด้าน ย่อมมีผลต่อความพึงพอใจและจงรักภักดีต่อแหล่ง/สถานที่ท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

ในการศึกษาการจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมา มีกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้

จากแนวคิดและสถานการณ์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาสถานการณ์ของระบบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้และการพัฒนา เพื่อทราบถึงภาพรวมการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบัน ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบและการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงกับการกลับมาที่യวຂ້າของนักท่องเที่ยว ศึกษาแนวคิดการพัฒนาโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในมุมมองของผู้เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์การท่องเที่ยวซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการวางแผนจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบและการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวที่ปรับปรุงจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลให้เกิดการมาเที่ยวช้ในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยวในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

คำสำคัญ

โลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยว (Tourism Logistics) หมายถึงการประยุกต์ใช้ศาสตร์ด้านการจัดการเคลื่อนที่อย่างมีระบบแบบแผนอันประกอบด้วย การจัดการการเคลื่อนที่ที่ทางกายภาพ การเคลื่อนที่ของสารสนเทศ และการเคลื่อนที่ทางการเงิน มาประยุกต์ใช้กับการจัดการท่องเที่ยว

การเคลื่อนที่ทางกายภาพ (Physical Flow) หมายถึง กระบวนการใด ๆ ในการนำนักท่องเที่ยวเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวและกลับออกไป เช่น เดินทาง การขนส่ง การลำเลียงสัมภาระของนักท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกสบายในการเดินทาง อาหาร ที่พักแรม เป็นต้น

การเคลื่อนที่ของสารสนเทศ (Information Flow) หมายถึง การให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว เช่น ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ป้ายบอกทาง ป้ายแนะนำสถานที่ คำแนะนำข้อควรปฏิบัติในสถานที่ ค่าเตือนให้ระวังภัย เป็นต้น

ขอบเขตในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็นการศึกษาเฉพาะ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป พฤติกรรมการท่องเที่ยว ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อองค์ประกอบของระบบโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยว ได้แก่ คุณค่าที่ได้รับจากการจัดการโลจิสติกส์ด้านการเคลื่อนที่ทางกายภาพ คุณค่าที่ได้รับจากการจัดการโลจิสติกส์ด้านการเคลื่อนที่ของสารสนเทศ ด้านการให้บริการ ด้านสถานที่ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการการให้บริการ ด้านการกลับมาเที่ยวซ้ำ/แบ่งปันประสบการณ์ ด้านค่าใช้จ่าย และข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ประโยชน์ที่ได้รับ

การวิจัยเรื่องการจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา ทำให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ภาพรวมของโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันของอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา และยังได้ผลการวิเคราะห์ถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยการจัดการโลจิสติกส์จนทำให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำอีก นอกจากนี้ผลการศึกษาดังกล่าวยังเป็นข้อมูลที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมและแนวทางการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้อย่างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ จากกลุ่มประชากรเป้าหมายที่ไม่ทราบจำนวนแน่นอนจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มผู้นำชุมชน ที่อาศัยอยู่ในตำบลวังน้ำเขียว ตำบลไทยสามัคคี ตำบลอุดมทรัพย์ ตำบลวังหมี และตำบลระเริง รวมจำนวน 5 พื้นที่ในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม

1) กลุ่มนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวจังหวัด นครราชสีมา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) รวมจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

2) กลุ่มคนในชุมชนในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจาก 5 พื้นที่ พื้นที่ละ 20 คน รวมเป็นจำนวน 100 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) โดยในคนในชุมชนมีโอกาสถูกเลือกเป็นตัวอย่างเท่า ๆ กัน

3) กลุ่มผู้ประกอบการในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจาก 5 พื้นที่ พื้นที่ละ 10 คน รวมเป็นจำนวน 50 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Sampling)

4) กลุ่มผู้นำชุมชนในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จาก 5 พื้นที่ พื้นที่ละ 4 คน รวมเป็นจำนวน 20 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม 1 ชุด และแบบสัมภาษณ์ 3 ชุด ดังนี้

1. ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไป พฤติกรรมการท่องเที่ยว ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อองค์ประกอบของระบบโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะต่าง ๆ

2. ชุดที่ 2 – 4 เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับคนในชุมชน ผู้ประกอบการและผู้นำชุมชน ที่อาศัยอยู่ในอำเภอวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับด้านข้อมูลทั่วไป ความพร้อม แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบของระบบโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ด้านข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และแนวทางในการพัฒนาการจัดการโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว

1. ด้านข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย ส่วนใหญ่มีอายุช่วง 30-34 ปี สถานภาพโสด อาชีพพนักงานบริษัท รายได้ต่อเดือน 5,000 ถึง 15,000 บาท การศึกษาระดับปริญญาตรี และมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล

2. ผลการศึกษาถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่าส่วนมาท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก ใช้เวลาท่องเที่ยว 2 วัน แวะเที่ยว 3 แห่ง สถานที่ 'ไร่รุ่ง' ได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวจากเพื่อนและญาติ เดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว วางแผนค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งน้อยกว่า 2,000 บาท วัตถุประสงค์หลักของการเดินทางท่องเที่ยวคือเพื่อพักผ่อน กิจกรรมนันทนาการที่ทำพร้อมกับการท่องเที่ยวคือชมทิวทัศน์ เหตุผลหลักที่มาท่องเที่ยวสถานที่แห่งนี้เพราะเดินทางสะดวก รูปแบบการเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นการเดินทางส่วนตัว เดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อน เดินทางมาช่วงเวลาเช้า ปัญหาในการเดินทางคือสภาพถนนไม่ดีและมีผู้นักท่องเที่ยวแบบไม่พักค้างคืน จะพักในเขตสถานที่ท่องเที่ยวประเภทบ้านพักหากต้องพักค้างคืน ใช้จ่ายเป็นเงินสด และเกือบทั้งหมดต้องการกลับมาท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวอีก

3. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบและการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวที่ปรับปรุงจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดนั้นส่งผลให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อองค์ประกอบของโลจิสติกส์การท่องเที่ยว ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในภาพรวม

องค์ประกอบโลจิสติกส์การท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ระดับการแปลผล
1 คุณค่าที่ได้รับจากการจัดการโลจิสติกส์ด้านการเคลื่อนที่ทางกายภาพ	2.20	1.10	น้อย
2 คุณค่าที่ได้รับจากการจัดการโลจิสติกส์ด้านการเคลื่อนที่ของสารสนเทศ	2.89	1.09	ปานกลาง
3 ด้านการให้บริการ	3.46	0.87	มาก
4 ด้านสถานที่	3.09	1.06	ปานกลาง
5 ด้านส่งเสริมการตลาด	2.32	1.32	น้อย
6 ด้านบุคลากร	3.04	1.25	ปานกลาง
7 ด้านกระบวนการการให้บริการ	2.26	1.19	น้อย
8 ด้านการกลับมาเที่ยวซ้ำ/แบ่งปันประสบการณ์	3.58	0.89	มาก
9 ด้านค่าใช้จ่าย	2.50	1.16	น้อย
ภาพรวม	2.82	0.81	ปานกลาง

ที่มา : จากการคำนวณ

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อองค์ประกอบของโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยวในภาพรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.82) เมื่อพิจารณาในรายด้านขององค์ประกอบ พบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการกลับมาเที่ยวซ้ำ/แบ่งปันประสบการณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.58) และด้านการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 3.46) ตามลำดับ ในขณะที่ความพึงพอใจต่อการจัดการโลจิสติกส์ด้านการเคลื่อนที่ทางกายภาพมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.20) และเมื่อพิจารณารายการย่อยของแต่ละด้านขององค์ประกอบได้ผลความพึงพอใจในระดับต่าง ๆ ดังนี้ การจัดการโลจิสติกส์ด้านการเคลื่อนที่ทางกายภาพในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย รายการย่อย 11 รายการ อยู่ในระดับมาก 1 รายการ ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งอาหารและเครื่องดื่มง่าย ปานกลาง 2 รายการ ได้แก่ ความปลอดภัย ณ สถานที่ท่องเที่ยว ความปลอดภัยในเขตชุมชน น้อย 3 รายการ คือ ความปลอดภัยในสถานที่พักผ่อนการลงทะเลเป็นน

เข้าพัก/เข้าเยี่ยมชมสถานที่ ความปลอดภัยในบริเวณฝูงชนแออัด น้อยที่สุด 5 รายการ ได้แก่ คือความปลอดภัยของบริษัททัวร์/แพ็คเกจทัวร์ ความปลอดภัย ณ สถานีขนส่ง (วังน้ำเขียว/บขส.โคราช กบินทร์) การเดินทางท่องเที่ยวในชนบทโดยขนส่งมวลชน ระบบขนส่งมวลชน การเดินทางในกรณีฉุกเฉิน

การจัดการโลจิสติกส์ด้านการเคลื่อนที่ของสารสนเทศในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายการย่อย 8 รายการ อยู่ในระดับปานกลาง 6 รายการ ได้แก่ ข้อมูลด้านสถานที่ท่องเที่ยว ข้อมูลด้านอาหารและเครื่องดื่ม ข้อมูล ณ สถานที่พักผ่อน ข้อมูลด้านที่พัก ข้อมูล ณ สถานที่ท่องเที่ยว ข้อมูลการเดินทาง น้อย 2 รายการ ได้แก่ ข้อมูลจากเว็บไซต์อย่างเป็นทางการ ข้อมูล ณ สำนักงานการท่องเที่ยวนครราชสีมา **การให้บริการ**ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายการย่อย 8 รายการ อยู่ในระดับมาก 6 รายการ ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวมีความสะอาด สถานที่ท่องเที่ยวมีความสะดวกสบาย สถานที่จอดรถเพียงพอเหมาะสม ที่พักผ่อนเพียงพอเหมาะสม ที่พักผ่อนปลอดภัยและสวยงาม สถานที่ท่องเที่ยวมีความปลอดภัย ปานกลาง 2 รายการ ได้แก่ ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ มีห้องน้ำ-ห้องสุขาที่สะอาด/เพียงพอ/สะดวกต่อการใช้งาน **สถานที่**ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายการย่อย 4 รายการ อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 รายการ ได้แก่ การเดินทางมีความสะดวกและมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน สาธารณูปโภคพื้นฐาน มีคุณภาพและการใช้การได้ดี มีการจัดสถานที่เพื่อใช้พักผ่อน บริเวณแหล่งท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวอยู่ไม่ไกลจากแหล่งชุมชน **การส่งเสริมการตลาด**ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย รายการย่อย 5 รายการ อยู่ในระดับปานกลาง 1 รายการ คือ การประชาสัมพันธ์แบบบอกต่อ (เล่าให้ฟัง) น้อย 4 รายการ ได้แก่ มีกิจกรรมเสริมที่น่าสนใจในจุดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์/วิทยุ การประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต การประชาสัมพันธ์ทางแผ่นพับ ใบปลิว

สำหรับองค์ประกอบย่อยด้านบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายการย่อย 4 รายการ อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 รายการ ได้แก่ คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความสุภาพและเป็นมิตร คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความรวดเร็ว คนในพื้นที่ดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้นและเต็มใจให้บริการ คนในพื้นที่ให้คำแนะนำ หรือตอบข้อซักถามอย่างชัดเจนกระบวนการให้บริการในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย รายการย่อย 5 รายการ อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ มีผู้รับผิดชอบคอยให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว มีเอกสารแนะนำ มีป้ายบอกทางบริเวณจุดท่องเที่ยวอย่างชัดเจน มีผู้รับความคิดเห็น มีระบบประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาปรับปรุง **การกลับมาเที่ยวซ้ำ/แบ่งปันประสบการณ์**ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่รายการย่อย 4 รายการ อยู่ในระดับมากได้แก่ อยากกลับมาเที่ยวซ้ำในครั้งต่อไป อยากมาเยือนวังน้ำเขียวมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในครั้งต่อไปจะพาเพื่อน/คนรู้จักมาเที่ยวที่นี่ด้วย จะแนะนำให้คนอื่น ๆ เดินทางมาเที่ยวที่นี่ด้วย **ด้านค่าใช้จ่าย** ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยอยู่ในระดับปานกลาง 2 รายการ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเหมาะสม (ยกเว้นค่าเดินทาง) และราคาอาหาร-เครื่องดื่ม มีความเหมาะสม สำหรับการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย 4 รายการ ได้แก่ การเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าชมมีความเหมาะสม ราคาที่พักมีความเหมาะสม

ราคาของที่ระลึกมีความเหมาะสม และค่าบริการเช่าในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม

4. ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยวในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มผู้นำชุมชน พบว่า

การพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวให้ดีขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากการที่นักท่องเที่ยวมักประสบปัญหาในเรื่อง การดำเนินการปรับปรุงเส้นทางการเดินทางและจัดระบบการขนส่งให้เดินทางได้สะดวกขึ้นได้แก่ การปรับสภาพถนนที่มีอยู่ให้ดีขึ้น ฝุ่นน้อยลง เพิ่มจำนวนถนน เพิ่มแบบเส้นทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวให้หลากหลาย เช่น มีทางจักรยาน ปรับปรุงการระบายน้ำของเส้นทางเข้า และเพิ่มจำนวนโคมไฟส่องทาง มีรถสาธารณะเพิ่มมากขึ้น และให้บริการตรงตามเวลา รถเช่าราคาถูกเหมาะสม นอกจากนี้ควรดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำป้ายบอกทางเพิ่มจำนวนให้มากยิ่งขึ้น และควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว

การทำตลาด ได้แก่ การมีบริการข้อมูลระหว่างเดินทางเพิ่มขึ้น มีคำแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง มีการประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ตและแผ่นพับเพิ่ม ตลอดจนควรมีสิ่งอำนวยความสะดวก มีที่จอดรถ มีสถานที่พักผ่อนบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอ มีห้องน้ำ/สุขาที่สะอาด/สะดวกใช้งานได้เพิ่มขึ้น มีร้านอาหารเครื่องดื่มเพียงพอ มีการกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย ประเด็นที่สำคัญที่สุดคือ มีการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น โดยอบรมคนในชุมชนในการให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยว มีการจำหน่ายของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดงานกิจกรรมเพิ่มขึ้น มีบริการปฐมพยาบาลและเคลื่อนย้ายคนเจ็บ และมีการส่งเสริมความร่วมมือการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

สถานการณ์โลจิสติกส์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน อำเภอรังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมจากมุมมองของกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม สามารถอภิปรายข้อค้นพบใหม่ได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มที่น่าสนใจมากที่สุด เนื่องจากเป็นผู้รับบริการ การที่จะกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอรังน้ำเขียวเป็นประเด็นสำคัญมากและเมื่อมาเที่ยวแล้วการทำให้เกิดความประทับใจเกิดเป็นความรู้สึกพึงพอใจในสิ่งต่าง ๆ ที่ประสบจนทำให้เกิดการกลับมาเที่ยวซ้ำ ๆ อีกครั้งหรือหลายครั้งก็เป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมปี พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2560 เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยภายใต้การเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวในอนาคต ภาครัฐจึงควรให้ความสำคัญกับการให้บริการการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่นักท่องเที่ยว (แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2555-2560, ออนไลน์, 2554) โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวเมื่อได้มาเที่ยวแล้วได้รับความพึงพอใจต่อองค์ประกอบและการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในภาพรวมในระดับปานกลางเท่านั้น ในรายด้านมีเพียงการให้บริการที่พอใจมาก

ที่เหลือเป็นพอใจปานกลางและน้อย จึงมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงประเด็นหลักคือ การทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย (การเคลื่อนที่ทางกายภาพ) สภาพถนนดี มีป้ายบอกทาง มีคลื่นโทรศัพท์ และมีสาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และเมื่อทดสอบถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวกับการกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว พบว่าเกือบทุกปัจจัยมีผลเชื่อมโยงกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนั้นหากสามารถพัฒนาองค์ประกอบเหล่านี้ให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจได้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่น่าจะมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำได้มากขึ้นเช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Cee Goossens (2000) เกี่ยวกับข้อมูลทางการท่องเที่ยวและแรงจูงใจท่องเที่ยว ได้กล่าวว่านอกจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามแล้วนั้นต้องมีองค์ประกอบพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ร้านอาหาร ที่พักโรงแรม และโครงสร้างพื้นฐาน เช่น สภาพถนน ระบบการติดต่อสื่อสาร เป็นปัจจัยสำคัญ ความปลอดภัยรวมถึง ภาพลักษณ์ ของแหล่งท่องเที่ยวที่จะชักจูงหรือจูงใจให้กลุ่มคนอยากเดินทางท่องเที่ยว ดังนั้นข้อเสนอแนะที่นักท่องเที่ยวได้เสนอน่าจะได้มีการนำมาศึกษาทบทวนเพื่อปรับปรุงอย่างจริงจัง

กลุ่มชุมชนเห็นพ้องกันว่ากรณีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนในหลายด้าน รวมทั้งเกือบทุกด้านในองค์ประกอบของโลจิสติกส์การท่องเที่ยว และเห็นว่าความพร้อมของโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นในการทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย ซึ่งตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่กล่าวแล้วจะมีที่เพิ่มขึ้นมาคือ ให้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาด้านโลจิสติกส์มากขึ้น โดยหน่วยงานของรัฐเข้าไปริเริ่มและให้การสนับสนุนทั้งความรู้ สาธารณูปโภคพื้นฐาน มีการจัดประชุมประชาคมเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และที่สำคัญคือมีงบประมาณสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญบา สิทธิการ และคณะ (2551) กล่าวว่า การจัดการการท่องเที่ยวที่อยู่บนฐานความต้องการของชุมชนและการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวรวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนด้านนโยบาย ทุนทรัพย์และการพัฒนาความรู้ทักษะในด้านการจัดการการท่องเที่ยวจากภาคีทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนแก่ชุมชนตลอดจนสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน

กลุ่มผู้ประกอบการเห็นว่าองค์ประกอบและการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียวในปัจจุบันมีความพร้อมมากจนถึงมากที่สุดเกือบทุกด้านอยู่แล้ว ข้อเสนอแนะจึงไม่ได้เน้นการพัฒนาปรับปรุงเหมือนใน 2 กลุ่มที่ผ่านมา ที่เพิ่มเข้ามาจะเป็นเพียงต้องการให้มีการจัดแพ็คเกจท่องเที่ยว โดยร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับเจ้าของกิจการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามมีประเด็นที่ต้องให้ความสนใจคือ ระดับของความพึงพอใจต่อองค์ประกอบและการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ประกอบการในรายการเดียวกันหรือรายการที่เทียบเคียงกันได้มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก โดยนักท่องเที่ยวพึงพอใจน้อยถึงปานกลาง ขณะที่ผู้ประกอบการ

เห็นว่ามีความพร้อมในระดับมากถึงมากที่สุด เช่น ด้านการเคลื่อนที่ทางกายภาพ : นักท่องเที่ยว (2.20 = น้อย) : ผู้ประกอบการ (4.03 = มาก) ด้านการเคลื่อนที่ของสารสนเทศ : นักท่องเที่ยว (2.89 = ปานกลาง) : ผู้ประกอบการ (4.33 = มากที่สุด) เป็นต้น ผลสรุปตรงจุดนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวอย่างมาก เนื่องจากกลุ่มผู้ประกอบการที่เป็นเสมือนฝ่ายเชิญชวนให้มาเที่ยวหรือด้านซัพพลาย โดยการเตรียมความพร้อมไว้รองรับ มั่นใจว่าพร้อมเต็มที่แล้วที่จะให้บริการในทุกด้านได้เป็นอย่างดีที่สุด ขณะที่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นเสมือนฝ่ายตอบรับคำเชิญให้มารับบริการหรือด้านดีมานด์ และมีความคาดหวังในบริการที่ดีตามความคิดของตน แต่กลับได้รับความพอใจเพียงแค่น้อยถึงปานกลางเท่านั้น ประเด็นนี้น่าจะเป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้การท่องเที่ยวไม่เกิดในปริมาณที่ผู้ประกอบการคาดหวัง

กลุ่มผู้นำชุมชนให้ความเห็นว่า สภาพปัจจุบันมีความพร้อมสามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ดีในระดับหนึ่ง มีแหล่งท่องเที่ยวขุดนิคมหลายแหล่งเรียงตามลำดับ แหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมที่เป็นการเตรียมความพร้อมด้านโลจิสติกส์การท่องเที่ยวแล้วในบางด้าน มีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงให้ดีขึ้นด้านการเดินทาง ความปลอดภัย และการให้ข้อมูล ด้านการเตรียมความพร้อมในกรณีฉุกเฉิน และด้านเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวมากที่สุดแห่งหนึ่งคือไร่อู่จุ่น กลับไม่มีอยู่ในรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวตามความเห็นของกลุ่มผู้นำชุมชนนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางในการพัฒนาการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ การเคลื่อนที่ทางกายภาพ (Physical Flow) การเคลื่อนที่ของสารสนเทศ (Information Flow) การเคลื่อนที่ทางการเงิน (Financial Flow) และองค์ประกอบอื่น ๆ ดังนี้

1. การเคลื่อนที่ทางกายภาพ

- เร่งพัฒนาถนนและเส้นทางที่จะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย
- จัดการให้มีระบบขนส่งมวลชนที่มีมาตรฐานสามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ทั้งในระดับเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยว และระดับการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- ดำเนินการด้านความปลอดภัยของการท่องเที่ยวอย่างมีแบบแผน การรักษาความปลอดภัย ณ สถานีขนส่ง เส้นทางท่องเที่ยว การเดินทางกรณีฉุกเฉิน นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวในชนบทได้โดยขนส่งมวลชนได้อย่างมั่นใจในความปลอดภัย
- เร่งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคด้านโลจิสติกส์เช่นไฟฟ้าส่องสว่างตามถนน ทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว น้ำประปา การเก็บขยะสิ่งปฏิกูล

2. การเคลื่อนที่ของสารสนเทศ

- จัดทำเว็บไซต์ ที่สวยงามดึงดูดใจ มีข้อมูลครบถ้วน แจ้งข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านระบบข้อมูล Online ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าดูได้ทุกที่ทุกเวลา
- มีการประชาสัมพันธ์จุดแวะพักเที่ยวใหม่ ๆ ในอำเภอวังน้ำเขียวให้ทราบผ่านสื่อต่าง ๆ พร้อมจัดทำแผนที่เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวเก่า ระบุจุดเริ่มต้นและปลายทางอย่างชัดเจน ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจอย่างรวดเร็ว
- จัดทำป้ายบอกทางให้ชัดเจน ภาษาเข้าใจง่าย รูปแบบมาตรฐาน จำนวนเหมาะสมเพียงพอ และจัดวางติดตั้งอย่างสวยงามเป็นระบบ
- จัดทำแผนที่แสดงถึงเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ติดตั้งในสถานที่และตำแหน่งที่นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นได้ง่าย เข้าใจง่าย ใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งการมีโบว์ชัวร์จัดวางไว้ให้นักท่องเที่ยวสามารถหยิบไปใช้ได้โดยง่ายตามสถานที่ต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวผ่าน
- จัดตั้งกลุ่มศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในแหล่งท่องเที่ยว

3. การเคลื่อนที่ทางการเงิน

- เพิ่มเครื่องเบิกเงินสดอัตโนมัติ (ATM) ให้มากขึ้นทั้งจำนวนและสถานที่ติดตั้ง และสามารถใช้งานได้ตลอดเวลา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการเบิกเงินมาใช้จ่ายใช้สอยได้ตลอดเวลา

4. องค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- รวมกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่และบทบาทต่าง ๆ กันในการเสริมการพัฒนาการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เช่น เสริมสร้างการพัฒนาด้านการเคลื่อนไหวทางกายภาพ และการเคลื่อนไหวของสารสนเทศ โดยการมีกลุ่มศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว กลุ่มพัฒนาและจัดระเบียบป้ายบอกทาง กลุ่มมัคคุเทศน์เยาวชนในพื้นที่นำทาง กลุ่มพัฒนาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว มีการประสานความร่วมมือด้านความปลอดภัยระหว่างคนในชุมชน อบต. อสม. โรงพยาบาล ตำรวจ และองค์กรอื่น ๆ โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงทั้งงบประมาณ และการอำนวยความสะดวก
- จัดให้มีการประชุมประชาคมด้านโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวทั้งภายในชุมชนและระหว่างชุมชนทุกเดือน จัดเวที สร้างกระบวนการเรียนรู้ความเข้าใจ ทำ workshop จัดทำวิสัยทัศน์การพัฒนาโลจิสติกส์การท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว ระยะสั้นและระยะยาว เป็น
- มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวตลอดทั้งปี ทั้งในและนอกเทศกาล ในปัจจุบันการจัดเทศกาลจัดกิจกรรมเน้นเฉพาะในหน้าหนาวที่เป็นช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวช่วงเดือนธันวาคม ถึง

เดือนมกราคม ควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจพร้อมโปรแกรมขึ้นพิเศษเป็นการเชิญให้มีการมาท่องเที่ยวนอกฤดูกาล เพื่อเป็นการกระจายภาวะการแออัดของการเคลื่อนที่ทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล

- มีการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่เฉพาะอำเภอวังน้ำเขียว มีการกระจายงานโดยมอบอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ระยะเวลาให้หน่วยงานรัฐเป็นที่เลี้ยงเพื่อให้มีระบบชัดเจน มีระบบตรวจสอบ อาศัยแนวคิดของชุมชนที่รู้ข้อมูลในพื้นที่ตนเอง เป็นอย่างดี จัดลำดับสิ่งที่จะต้องมีการพัฒนา ก่อนหลังตามความจำเป็นเร่งด่วน โดยมีการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการและตัวชี้วัดความสำเร็จที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การจัดการโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นที่ผู้วิจัยเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1. ควรปรับปรุงระบบขนส่งมวลชนสำหรับการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐาน เพื่อแก้ปัญหาการเคลื่อนที่ทางกายภาพที่นักท่องเที่ยวพอใจน้อยที่สุด 4 รายการ คือ การไม่มีระบบขนส่งมวลชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ความปลอดภัย ณ สถานีขนส่ง การเดินทางท่องเที่ยวในชนบทโดยขนส่งมวลชนและการเดินทางในกรณีฉุกเฉิน โดยต้องมีการพิจารณาวางแผนดำเนินการอย่างจริงจังและรอบคอบไม่ให้กระทบโครงสร้างการขนส่งเดิมของชุมชนมากจนกระทบต่ออาชีพคนในชุมชน โดยเฉพาะในช่วงไม่ใช่เทศกาลการท่องเที่ยว ที่ระบบขนส่งมวลชนใหม่อาจจะไปแย่งลูกค้าของคนในชุมชน เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยว รวมทั้งต้องไม่ให้เกิดเป็นภาวะติดพันต่อกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาดำเนินระบบขนส่งมวลชนดังกล่าว

2. ควรเร่งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคที่ส่วนใหญ่อยู่ในองค์ประกอบของโลจิสติกส์การท่องเที่ยว และเป็นดัชนีประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวด้านอุปทานที่มักให้น้ำหนักถึงร้อยละ 40 โดยภาครัฐให้เหมาะสมเพียงพอ เนื่องจากปัจจุบันความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่น้อยถึงปานกลาง เท่านั้น

3. ควรจัดประชุมประชาคมผู้ประกอบการเพื่อศึกษาปรับปรุง กรณียุทธศาสตร์ระดับของความพึงพอใจต่อองค์ประกอบและการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ประกอบการในรายการเดียวกันหรือรายการที่เทียบเคียงกันได้มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก โดยนักท่องเที่ยวพึงพอใจน้อยถึงปานกลาง ขณะที่ผู้ประกอบการเห็นว่ามีความพร้อมในระดับมากถึงมากที่สุดนั้น โดยการเผยแพร่ผลการวิจัยไปยังกลุ่มผู้ประกอบการให้ทราบในเบื้องต้น แล้วเชิญเชิญสัมมนา ร่วมกันโดยหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นอภิปรายอย่างกว้างขวาง และหาข้อสรุปร่วมกันใช้เป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมเข้าใจต่อมุมมองของนักท่องเที่ยว และปรับปรุงให้ตรงกับสิ่งที่ป็นจริงมากที่สุด รวมทั้งหน่วยงานของรัฐมีการ

สนับสนุนให้มีการทำวิจัยเชิงลึกต่อไป

4. การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาโลจิสติกส์การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่เฉพาะอำเภอวังน้ำเขียว มีการกระจายงาน โดยมอบอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ระยะเวลาให้มีหน่วยงานรัฐเป็นที่เลี้ยงเพื่อให้มีระบบชัดเจน มีระบบตรวจสอบ และอาศัยแนวคิดของเจ้าของชุมชนที่รู้ข้อมูลในพื้นที่ของตนเป็นอย่างดีอะไรเป็นสิ่งที่น่าต้องการก่อนหรือหลัง โดยมีการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการที่เหมาะสม

5. ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรเป็นหัวเรื่องที่มีความสอดคล้องกับการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา หรือขยายเป็นจังหวัดในภาคอีสานตอนใต้ โดยปรับปรุงรูปแบบการวิจัยให้เหมาะสมขึ้น ใช้สถิติระดับสูงเพื่อสามารถอธิบายผลลัพธ์ที่เฉพาะเจาะจงขึ้น และเลือกพื้นที่อื่นที่มีบริบทของการท่องเที่ยวต่างออกไป ผลลัพธ์ที่ได้นำมาเปรียบเทียบกับที่ได้ทำแล้ว หรืออาจเป็นหัวข้อเจาะลึกลงไปประเด็นย่อยที่มีเนื้อหาน่าสนใจ เช่น โลจิสติกส์การท่องเที่ยวในกรณีเกิดภาวะวิกฤต อุทกภัย ภัยพิบัติ หรือเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินใด ๆ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในกรณีเกิดเหตุการณ์เหล่านี้

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก สุทธิวาทนฤพุฒิ และคณะ. (2547). การจัดการโซ่อุปทานและโลจิสติกส์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ท็อปแมคกรอ-ฮิล.
- กฤษณัน มาย อาริย์วัฒน์. (2551). ทฤษฎีความพึงพอใจ. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://learners.in.th/blog/espada>
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2546). การใช้ SPSS FOR WINDOWS ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสารจำกัด.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). สถิติการท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา. [ออนไลน์]. ได้จาก: http://www2.tat.or.th/stat/web/static_tst.php
- _____. (2552). สถิติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. [ออนไลน์]. ได้จาก: http://www2.tat.or.th/stat/web/static_index.php
- ชัยวิช ทองอินทร์. (2549). กระบวนทัศน์ของการจัดการโลจิสติกส์สำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.thailog.org/research.html>
- ชุกกลัน อุณวิจิตร. (2549). ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. รวมบทความวารสารวิชาการ การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ธนกฤต สังข์เฉย. (2550). อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2549). การขนส่งผู้โดยสารเพื่อการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: บริษัทเพรสแอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- บุษบา สิทธิการ และคณะ. (2551). ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด. (2550). การบรรยายเรื่องโลจิสติกส์สำหรับการท่องเที่ยวของประเทศญี่ปุ่น. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2551). **ทิศทางการท่องเที่ยวไทย**. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2551). **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่ยั่งยืนในลุ่มแม่น้ำโขง 3**. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ. (2549). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพและข้อจำกัด ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน**. รวบรวมบทความวารสารวิชาการ การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เลิศพร ภาระสกุล. (2553). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.). (2551). **เอกสารการสัมมนาเรื่องโลจิสติกส์ สำคัญต่อการท่องเที่ยวอย่างไร**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2552). **รายงานสถิติจังหวัด พ.ศ. 2552 นครราชสีมา**. สำนักงานสถิติจังหวัดนครราชสีมา.
- สินธุ์ สโรบล. (2547). **การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. ประชาคมวิจัย : ฉบับ 57 เดือนกันยายน 2547.
- Christopher, M. (1999). **Logistics and Supply chain Management** 2nd edn. Financial Time Management, London.
- Goossens, (2000). **Tourism Information And Pleasure Motivation**. Annals of Tourism Research. Muller, H. (2001). Tourism and hospitality into the 21st Century. In A.Lockwood & S.Medlik (Eds). **Tourism and hospitality in the 21st Century**. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Swarbrooke, John and Horner, Susan. (1999). **Consumer Behaviour in Tourism**. Oxford: Butterworth-Heinemann.

